

C/2024/7400

9.12.2024

Concluzii ale Consiliului privind parteneriatele strategice în domeniul educației și formării

(C/2024/7400)

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

AMINTIND:

1. Concluziile Consiliului European din 17 și 18 aprilie 2024 ⁽¹⁾, în care se solicită promovarea creării de locuri de muncă de înaltă calitate în întreaga Europă, prin intensificarea eforturilor, printr-un dialog social consolidat, în vederea atingerii obiectivelor principale pentru 2030 referitoare la creșterea participării pe piața muncii, recalificarea/perfecționarea profesională și învățarea pe tot parcursul vieții, remedierea decalajelor de la nivelul competențelor și al forței de muncă în contextul tendințelor demografice mai generale, inclusiv mobilitatea talentelor către Uniunea Europeană și în interiorul acesteia, și asigurarea egalității de șanse;
2. Agenda strategică 2024-2029, care a anunțat angajamentul de a investi în competențele, formarea și educația oamenilor pe tot parcursul vieții lor și de a încuraja mobilitatea talentelor în Uniunea Europeană și în afara acesteia ⁽²⁾;
3. Rezoluția Consiliului privind un cadru strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării în perspectiva realizării și dezvoltării în continuare a spațiului european al educației (2021-2030) ⁽³⁾ și Rezoluția Consiliului privind structura de guvernare a cadrului strategic ⁽⁴⁾, având în vedere că acesta este principalul instrument de cooperare între statele membre, Comisia Europeană și părțile interesate, fiind, prin urmare, un instrument crucial pentru crearea și continuarea parteneriatelor între diferiți actori și felurite niveluri de guvernare;
4. Contextul politic, astfel cum este prezentat în anexa la prezentele concluzii.

SUBLINIIND CĂ:

5. În scopul prezentelor concluzii ale Consiliului, prin „parteneriat strategic” se înțelege un efort de colaborare care, pe lângă instituțiile de educație și formare, poate implica autorități publice și alte părți interesate relevante, precum parteneri sociali, servicii de ocupare a forței de muncă, camere de comerț, întreprinderi și asociații de întreprinderi, reprezentanți ai cursanților, organizații de cercetare și actori economici și sociali de la nivel local și regional, și care își propune să realizeze obiective comune și să răspundă nevoilor societății prin cooperare reciprocă și o viziune pe termen lung.

RECUNOSCÂND:

6. Provocările și oportunitățile în continuă evoluție pe care le reprezintă crizele de mediu și crizele climatice, progresele tehnologice, schimbările demografice, crizele sanitare și globalizarea, care evidențiază necesitatea unor abordări inovatoare și strategice pentru educație și formare;
7. Peisajul variat al educației și formării în statele membre și importanța de a adapta strategiile și politicile la contextele locale și regionale, promovând în același timp cooperarea și mobilitatea transfrontalieră;
8. Că este important să se promoveze competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții ⁽⁵⁾, în special competențele antreprenoriale, precum și competențele digitale și verzi în sistemele de educație și formare, pentru a sprijini tranziția către o societate și o economie durabile, incluzive și echitabile. Într-o perioadă de schimbări sociale și economice rapide și de provocări complexe, recalificarea și perfecționarea continuă, precum și învățarea pe tot parcursul vieții, inclusiv învățarea non-formală și informală, sunt esențiale pentru ca cetățenii să își găsească împlinirea personală și bunăstarea, să fie pregătiți să se adapteze și să funcționeze pe o piață a muncii în schimbare și să își joace rolul de cetățeni activi și responsabili;
9. Rolul sistemelor de învățare la locul de muncă și de ucenicie în ceea ce privește oferirea de experiență și de competențe practice, de viață și sociale relevante pentru nevoile pieței forței de muncă și ale societății, precum și pentru dezvoltarea personală a cursanților. Astfel de sisteme se pot baza pe parteneriate durabile între mediul profesional și cel al educației și formării și nu se limitează la educația și formarea profesională (EFP), incluzând învățământul superior;

⁽¹⁾ EUCO 12/24.⁽²⁾ Astfel cum se arată în concluziile Consiliului European din 27 iunie 2024 (EUCO 15/24).⁽³⁾ JO C 66, 26.2.2021, p. 1.⁽⁴⁾ JO C 497, 10.12.2021, p. 1.⁽⁵⁾ Astfel cum figurează în Recomandarea Consiliului din 22 mai 2018 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții (JO C 189, 4.6.2018, p. 1).

10. Că parteneriatele public-privat pot fi o modalitate eficace de a corela cerințele pieței muncii cu educația și formarea. Cursanții pot beneficia de experiența învățării direct din practică, prin faptul că se pot familiariza cu cele mai recente evoluții din fiecare sector; astfel, inovarea poate fi stimulată de ambele părți;
11. Contribuția ecosistemelor de educație și formare la dezvoltarea locală, regională, națională și europeană, la creșterea economică și la coeziunea socială. Educația și formarea pot transfera cunoștințe, aptitudini și competențe între regiuni și dincolo de frontiere, contribuind astfel la inovare și la creștere economică, la pregătirea persoanelor pentru o piață a muncii în schimbare în UE și la dezvoltarea lor personală. Prin circulația echilibrată a creierelor se poate asigura o distribuție echitabilă în UE a beneficiilor mobilității și schimbului de cunoștințe, printre care se numără remedierea disparităților regionale la nivel de posibilități de educație și formare, mai ales în regiunile care se confruntă cu o capcană a dezvoltării talentelor. Astfel, se încurajează coeziunea și se reduce riscul de depopulare și de exod al creierelor. Ar trebui stimulată și încurajată promovarea unui sentiment pozitiv și incluziv de identitate și apartenență la nivel local, regional, național și la nivelul UE, bazat pe valori europene comune, care să le permită cetățenilor să își lărgască orizontul de cunoaștere și să aibă un aport la societate și la piața muncii;
12. Valoarea colaborării transnaționale, a schimbului și a mobilității, precum și a schimbului de bune practici în domeniul educației și formării. Astfel de practici promovează dialogul intercultural, valorile europene, cetățenia democratică și coeziunea socială, precum și înțelegerea reciprocă prin consolidarea multilingvismului. Portabilitatea competențelor și recunoașterea calificărilor⁽⁶⁾ sunt importante pentru a asigura libertatea efectivă de circulație a cursanților și pentru a remedia lacunele în materie de competențe din Europa. Cooperarea transnațională extinde capacitatea de a dobândi noi perspective, de a face schimb de idei și de a construi relații instituționale de lungă durată pentru a promova cunoștințele, a spori calitatea și relevanța educației, formării și cercetării, a consolida legăturile dintre educație, formare, cercetare și inovare, a îmbunătăți capacitatea de inserție profesională și competențele și a utiliza cu mai multă eficacitate tehnologiile digitale și știința deschisă, contribuind astfel la succesul tranziției verzi, printre alte domenii;
13. Faptul că ecosistemele naționale de educație și formare la toate nivelurile pot consolida în mod semnificativ cooperarea transnațională. Cooperarea transnațională structurată la nivel instituțional, cum ar fi alianțele universităților europene, alianțele pentru inovare, centrele de excelență profesională, academiile Erasmus + pentru cadrele didactice, Pactul pentru competențe și comunitățile de cunoaștere și inovare, precum și învățământul superior, EFP și perfecționarea și recalificarea adulților, poate contribui, de asemenea, la creșterea competitivității Europei și la facilitarea dublei tranziții;
14. Că pentru realizarea spațiului european al educației până în 2025 este nevoie de o cooperare transnațională mai strânsă, care să creeze punți și să ofere instituțiilor de educație și formare posibilitatea de a colabora între ele, facilitând libera circulație a cursanților, a absolvenților, a cadrelor didactice, a cercetătorilor și a personalului profesional din toată Europa pentru a studia, a lucra și a desfășura activități de cercetare. De asemenea, este nevoie de sinergii cu spațiul european de cercetare, după caz;
15. Că activitățile transnaționale de educație și formare care rezultă din parteneriate strategice pot acoperi posibilități tradiționale de mobilitate pentru cursanți, oferind microcertificări și alte oportunități de învățare pe tot parcursul vieții, precum și parcursuri de învățare flexibile pentru studenți și participarea la programe pentru diplome comune care se desfășoară în mai multe campusuri din Europa.

ȚINÂND SEAMA DE FAPTUL CĂ:

16. Competitivitatea Europei depinde de înzestrarea cetățenilor săi cu competențe adaptate la exigențele viitorului. Parteneriatele strategice în domeniul educației și formării, printre alți factori, joacă un rol esențial în cartografierea și abordarea neconcordanțelor dintre cererea și oferta de competențe, precum și în valorificarea la maximum a tranziției verzi și a digitalizării, prin inițiative specifice și acțiuni comune. Prin identificarea domeniilor în care există lacune în materie de competențe sau în care grupurile aflate în situații vulnerabile se confruntă cu obstacole și au nevoie de sprijin specific pentru a participa pe deplin la educație, formare și ocuparea forței de muncă, parteneriatele strategice își pot adapta eforturile pentru a oferi sprijin și resurse adaptate cazurilor specifice;

⁽⁶⁾ În cazul specific al calificărilor dobândite în cadrul învățământului superior sau ca urmare a absolvirii unui ciclu secundar superior de învățământ și formare, precum și în cazul rezultatelor perioadelor de învățare petrecute în străinătate, obiectivul urmărit este de se ajunge la recunoașterea reciprocă automată, astfel cum se prevede în Recomandarea Consiliului din 26 noiembrie 2018 privind promovarea recunoașterii reciproce automate a calificărilor dobândite în cadrul învățământului superior și a celor dobândite ca urmare a absolvirii unui ciclu secundar superior de învățământ și formare, precum și a rezultatelor perioadelor de învățare petrecute în străinătate (JO C 444, 10.12.2018, p. 1) și în Concluziile Consiliului privind măsurile suplimentare necesare pentru ca recunoașterea reciprocă automată în domeniul educației și al formării să devină o realitate (JO C 185, 26.5.2023, p. 44).

17. Parteneriatele și angajamentele comune reprezintă un principiu fundamental în guvernarea sistemelor EFP. Obiectivele cooperării cu părțile interesate și cu ecosistemele locale și regionale, care asigură asumarea în comun a responsabilității, sunt, în special, dezvoltarea de practici inovatoare, sporirea atractivității și a relevanței EFP pentru piața muncii, organizarea, finanțarea și furnizarea de programe de învățare la locul de muncă și de ucenicii, precum și organizarea mobilității cursanților EFP;
18. Învățământul superior joacă un rol esențial în dezvoltarea regională și locală, de exemplu prin faptul că oferă ocazii de educație și formare ca răspuns la deficitul de competențe și la neconcordanțele dintre cererea și oferta de competențe. Dacă sunt flexibile, competitive, dotate cu resurse adecvate și cu simțul răspunderii, dacă atrag și păstrează personal didactic și non-didactic motivat, instituțiile de învățământ superior pot deveni vectori ai dezvoltării în cooperare cu alte instituții de educare și formare și cu parteneri strategici;
19. Este nevoie de o permeabilitate sporită între diferitele tipuri de educație și formare, în special între sistemul EFP și sistemul de învățământ superior, pentru a asigura tranziții ușoare pentru cursanți și pentru a promova învățarea pe tot parcursul vieții. Permeabilitatea dintre sistemul EFP și sistemul de învățământ superior, cu respectarea deplină a autonomiei instituționale și a cadrelor naționale ale calificărilor, le permite cursanților să treacă fără probleme de la un sistem la altul, fără a se lovi de obstacole, ca de pildă nerecunoașterea creditelor sau cursurile redundante. Acest lucru facilitează evoluția învățării și permite adaptarea parcursurilor individuale de învățare în funcție de evoluția propriilor aspirații profesionale;
20. Este esențial să se sprijine tranziția dintre învățământul general și EFP, învățământul terțiar și educația adulților pentru a îmbunătăți accesul la educație și formare pentru grupurile defavorizate și pentru grupurile aflate în situații vulnerabile și să se acorde sprijin cadrelor didactice, formatorilor și profesioniștilor, pe tot parcursul vieții lor profesionale, pentru ca aceștia să dezvolte noi aptitudini și competențe și să țină pasul cu cele mai recente evoluții tehnologice și cu noile abordări și metodologii de predare. Microcertificarea poate juca un rol în acest sens;
21. Învățarea ar trebui să contribuie la abordarea noilor provocări pentru societate și economie și să includă, după caz, elemente ale învățării la locul de muncă care pot contribui la dezvoltarea competențelor transversale și la îmbunătățirea orientării profesionale și a relevanței pentru piața forței de muncă a sistemelor de educație și formare, sporind astfel capacitatea de inserție profesională a absolvenților. În loc să adopte o abordare universală, parteneriatele strategice se pot orienta spre viitor, adaptându-și intervențiile la circumstanțele unice ale diferiților cursanți și ale felurilor industriei sau regiunii;
22. Coordonarea parcursurilor de educație și formare cu nevoile societății și ale pieței muncii, precum și cu nevoile variate ale cursanților, inclusiv ale cursanților pe tot parcursul vieții, respectând totodată autonomia instituțiilor de învățământ superior și diversitatea sistemelor naționale de EFP și de învățământ superior, poate pregăti mai bine forța de muncă pentru provocările viitorului. Măsurile ce au la bază o abordare la nivelul întregii societăți fac ca inițiativele în domeniul educației și formării să răspundă nevoilor specifice din cadrul unei comunități, al unei anumite industrii sau al societății în general;
23. Parteneriatele strategice pot avea un impact mai mare dacă direcționează resursele către domenii în care pot avea cea mai mare contribuție. Prin identificarea domeniilor prioritare de investiții sau de intervenție, parteneriatele strategice pot asigura alocarea eficientă și eficace a resurselor, maximizându-le impactul. Este esențial să se investească în consolidarea capacităților, mai ales în domeniile cu infrastructuri de educație, formare și cercetare mai puțin dezvoltate, precum și în oferte educative legate de sectoare și tehnologii economice orientate spre viitor. De asemenea, pot fi mobilizate parteneriate strategice, inclusiv parteneriate public-privat, pentru a dezvolta locuințe adecvate și accesibile ca preț pentru studenți și ucenici, precum și campusuri verzi și eficiente din punct de vedere energetic.

INVITĂ STATELE MEMBRE, ținând seama în mod corespunzător de autonomia instituțională și de libertatea academică și în conformitate cu circumstanțele naționale:

1. Să promoveze parteneriate strategice la nivel transnațional, național, regional și local, cu scopul de a îmbunătăți calitatea, atractivitatea, pertinența și caracterul incluziv pentru toate tipurile de educație și formare;
2. Să stimuleze competențele antreprenoriale, creativitatea și inovarea la toate nivelurile și în toate tipurile de educație și formare, încurajând cooperarea cu start-upuri și incubatoare, dar și alte parteneriate cu comunitatea de afaceri, incluzând antreprenoriatul social și incluziv, precum și promovând colaborarea între generații;

3. Să promoveze dezvoltarea și punerea în aplicare a unor cursuri de învățare inovatoare, centrate pe cursant și flexibile, prin parteneriate strategice, sporind permeabilitatea dintre diferitele tipuri de educație și formare, în special dintre sistemul EFP, sistemul de învățământ superior și sistemul de educație a adulților, și încurajând recunoașterea și validarea învățării și calificărilor anterioare (formale, non-formale și informale);
4. Să promoveze recurgerea la parteneriate strategice pentru a consolida rolul serviciilor de orientare și consiliere, în special pentru a sprijini tranzițiile cursanților între diferitele cursuri de educație și formare și între educație și formare și ocuparea unui loc de muncă, stimulând, totodată, învățarea pe tot parcursul vieții și dezvoltarea carierei;
5. Să promoveze posibilități de învățare la locul de muncă, ucenicii de calitate și alte forme de învățare prin acumulare de experiență prin intermediul unor parteneriate strategice cu angajatorii și cu partenerii sociali;
6. Să susțină și să recunoască dezvoltarea profesională și mobilitatea cadrelor didactice, a formatorilor și a personalului din domeniul educației și formării, pentru a spori capacitatea acestora de a furniza sau de a sprijini experiențe de învățare de înaltă calitate, incluzive și inovatoare în cadrul unor parteneriate strategice cu părțile interesate;
7. Să promoveze integrarea ecosistemelor de educație și formare în strategiile de dezvoltare locale, regionale, transfrontaliere și ale UE, promovând sinergiile cu alte domenii de politică, cum ar fi cercetarea, inovarea, tranziția verde și cea digitală, antreprenoriatul, implicarea comunității și incluziunea socială.

INVITĂ COMISIA ERUOPEANĂ, cu respectarea deplină a subsidiarității și a circumstanțelor naționale:

1. Să promoveze schimbul de bune practici și de experiență la conceperea, punerea în aplicare și evaluarea parteneriatelor strategice și a cooperării transnaționale în domeniul educației și formării, prin activități de învățare reciprocă, platforme de schimb de cunoștințe și studii care evidențiază bunele practici;
2. Să ofere orientări și să identifice oportunități de finanțare pentru a sprijini instituirea și punerea în aplicare a unor parteneriate strategice și a cooperării transnaționale în domeniul educației și formării, în cadrul programelor Erasmus+ și Orizont Europa, al Fondului social european Plus, al Fondului european de dezvoltare regională și al altor instrumente de finanțare relevante ale UE, precum și să continue să analizeze și să creeze sinergii între inițiativele din domeniul educației și formării și alte domenii de politică ale UE pentru a îmbunătăți raționalizarea acțiunilor comune ale UE;
3. Să sprijine în continuare statele membre și instituțiile de educație și formare în eforturile lor de a consolida parteneriatele strategice în domeniul educației și formării prin diverse inițiative și acțiuni de politică, care să includă alianțele universităților europene, Alianța europeană pentru ucenicii și centrele de excelență profesională, în vederea consolidării competitivității europene, a facilitării dublei tranziții și a sprijinirii autonomiei strategice deschise prin educație și formare;
4. Să susțină inițiativele care vizează introducerea perfecționării și a recalificării în sectoare și tehnologii orientate spre viitor;
5. Să efectueze un exercițiu complet de inventariere a academiilor de competențe existente și avute în vedere, incluzând informații despre format, guvernare, finanțare și public-țintă, să îl comunice Consiliului și să îl actualizeze periodic;
6. Să promoveze în continuare utilizarea unor abordări și instrumente pedagogice inovatoare prin parteneriate strategice, din care să nu lipsească învățarea centrată pe cursant și învățarea la locul de muncă, microcertificarea și programele de ucenicie de calitate în toată Europa.

ANEXĂ

Context politic

1. Concluziile Consiliului European din 27 iunie 2024 (EUCO 15/24)
2. Concluziile Consiliului European din 17 și 18 aprilie 2024 (EUCO 12/24)
3. Recomandarea Consiliului din 13 mai 2024 „Europa în mișcare” – oportunități de mobilitate în scopul învățării pentru toți, JO C, C/2024/3364, 14.6.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/3364/oj>
4. Rezoluția Consiliului privind spațiul european al educației în perspectiva anului 2025 și mai departe, JO C 185, 26.5.2023, p. 35
5. Concluziile Consiliului privind măsurile suplimentare necesare pentru ca recunoașterea reciprocă automată în domeniul educației și al formării să devină o realitate, JO C 185, 26.5.2023, p. 44
6. Recomandarea Consiliului din 16 iunie 2022 privind o abordare europeană a microcertificatelor pentru învățarea pe tot parcursul vieții și capacitatea de inserție profesională, JO C 243, 27.6.2022, p. 10
7. Concluziile Consiliului privind o strategie europeană de capacitate a instituțiilor de învățământ superior pentru viitorul Europei, JO C 167, 21.4.2022, p. 9
8. Recomandarea Consiliului din 5 aprilie 2022 privind crearea de punți pentru o cooperare europeană efecace în domeniul învățământului superior, JO C 160, 13.4.2022, p. 1
9. Rezoluția Consiliului privind un nou plan european pentru învățarea în rândul adulților (2021-2030), JO C 504, 14.12.2021, p. 9
10. Rezoluția Consiliului privind structura de guvernare a Cadrului strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării în perspectiva realizării și dezvoltării în continuare a Spațiului european al educației (2021-2030), JO C 497, 10.12.2021, p. 1
11. Concluziile Consiliului referitoare la inițiativa privind universitățile europene – Crearea de legături între învățământul superior, cercetare, inovare și societate: pregătirea terenului pentru o nouă dimensiune a învățământului superior european, JO C 221, 10.6.2021, p. 14
12. Rezoluția Consiliului privind un cadru strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării în perspectiva realizării și dezvoltării în continuare a spațiului european al educației (2021-2030), JO C 66, 26.2.2021, p. 1
13. Recomandarea Consiliului din 24 noiembrie 2020 privind educația și formarea profesională (EFP) pentru competitivitate durabilă, echitate socială și reziliență, JO C 417, 2.12.2020, p. 1
14. Declarația de la Osnabrück privind educația și formarea profesională ca factor de redresare și de tranziție echitabilă către economii digitale și verzi (30 noiembrie 2020)
15. Recomandarea Consiliului din 26 noiembrie 2018 privind promovarea recunoașterii reciproce automate a calificărilor dobândite în cadrul învățământului superior și a celor dobândite ca urmare a absolvirii unui ciclu secundar superior de învățământ și formare, precum și a rezultatelor perioadelor de învățare petrecute în străinătate, JO C 444, 10.12.2018, p. 1
16. Recomandarea Consiliului din 15 martie 2018 privind un Cadru european pentru ucenicii de calitate și efecace, JO C 153, 2.5.2018, p. 1